

GROOTSHEID DIE ONS KLEINER MAAKT

De geloofwaardige leugens in de liedjes van Roosbeef

“Ik zie door mijn sleutels het bos niet meer”, zingt de Nederlandse groep Roosbeef ergens op haar eerste plaat. Het is slechts één van de vele opmerkelijke vaststellingen van zangeres en liedjesschrijfster Roos Rebergen (1988), die al net zo creatief met haar moedertaal omspringt als Spinvis¹ of Eefje de Visser.² Haar werk houdt het midden tussen weerbarstige indiepop en introspectieve singer-songwri-termuziek. Die maakt ze voornamelijk met de hulp van Vlaamse muzikanten als Tom Pintens, Tim van Oosten en Tijs Delbeke. Ook Wannas Cappelle van Het Zesde Metaal maakte een poosje deel uit van het gezelschap.³

Rebergens teksten waaiëren vele richtingen tegelijk uit en steunen op associatieve gedachtesprongen, die op het eerste gehoor niet altijd logisch aandoen: “Weet als de vuilnismannen staken / Dat ik niet heel ver uit de buurt kan zijn”, klinkt het in ‘Als je me zoekt’. En in ‘Controleer mij’ meldt de artieste doodleuk: “Ik kan nu niet opnemen, want ik draag mijn beste pak.” Vaak weet ze ook aan alledaagse uitdrukkingen een verrassende draai te geven: “We lopen vooruit / Maar niet te ver op de zaken.”

Voorspelbaarheid kun je Roos Rebergen dus niet verwijten. Absurdistische humor en diepgang gaan in haar songs perfect samen. Dat ze geen schaaap in de kudde wil zijn, merk je aan de veelheid van imperatieven die ze gebruikt: “raak mij aan”, “hou me vast”, “geef me een kind”, “krenk mij diep”, “wees maar stil”... De zangeres wil de wereld het liefst herkneden naar het model dat ze door haar verbeelding krijgt aangereikt. Vaak verwondert ze zich, als een antropologe, over wat de mensen in haar omgeving zoal zeggen of doen.

Ze groeide op in Duiven, een dorp in de buurt van Arnhem, waar haar ouders een boerderij hadden en jaarlijks een festivalletje organiseerden. Daar begon de jonge Roos, uit verveling, muziek te maken in de koeienstal. Aanvankelijk schreef ze in

Absurdistische humor en diepgang gaan bij Roosbeef perfect samen

het Engels, maar op haar vijftiende maakte ze, onder invloed van streekgenoot André Manuel – ooit de zanger van Krang, nu nog altijd actief als muzikant én cabaretier – de omslag naar haar moedertaal.⁴ “In het Engels gaan dingen sneller interessant klinken”, zegt ze. “In het Nederlands stel je je zoveel kwetsbaarder op.”

Rebergen was amper zeventien toen ze, in 2005, met haar band Roosbeef de Grote Prijs van Nederland op zak mocht steken. De ambitie muziek te maken voor iedereen moest ze echter bijstellen, toen bleek dat haar excentrieke, soms wat onvaste zangstijl en vage, alineaire teksten niet bij iedereen in de smaak vielen: “Ik wil zoveel mogelijk mooie dingen maken, maar heb liever extreme *bate it or love it*-reacties, dan dat iedereen wat ik doe gewoon oké vindt.”

In muzikaal opzicht spiegelt Roosbeef zich aan singer-songwriters die het pure nastreven, zoals Lucinda Williams, Gillian Welch, Bonnie ‘Prince’ Billy, Jeff Tweedy (van Wilco) of outsider-artiest Daniel Johnson, wiens ‘Story of an Artist’ ze opnam als ‘Leven van een kunstenaar’. Eén van haar grootste voorbeelden blijft niettemin André Manuel, naar wie ze al opkijskt sinds haar kinderjaren en die voor haar een soort mentor is geworden. “André heeft me de ogen geopend”, vertelt ze. “Hij deed me begrijpen dat ik beter in het Nederlands kon schrijven, waardoor ik plots mijn teksten *voelde*. Van hem heb ik geleerd dat je de taal anders kunt gebruiken, waardoor mensen beter naar je gaan luisteren. Ik zet mensen vaak op een verkeerd spoor om hun aandacht vast te houden. Soms maak ik woordgrapjes om het extra schrijnend te maken. Je moet erom

Roos Rebergen alias Roosbeef, © Elisabeth van Lierop

lachen, terwijl het eigenlijk niet om te lachen is.” Voorbeelden? “Haar mobiel heeft het net uitgemaakt”, zingt ze in ‘Meisjes’. En ook: “Haar moeders kanker is net uitgestrooid.”

De debuut-cd van Roosbeef, *Ze willen wel je bond aaien maar niet met je praten* uit 2008, doet Rebergen vandaag af als “schreeuwerig”; niet zo vreemd voor een artieste die inmiddels de dertig nadert en zich noodgedwongen heeft ontwikkeld onder de ogen van het publiek. Als liedjesschrijfster hecht ze vooral belang aan gevoel en sfeer. In de trein gaat ze het liefst bij pratende mensen zitten, omdat ze alles wil horen en observeren. “Soms word ik geïnspireerd door een nieuwsbericht of door een gesprek dat ik opvang. Ik ben misschien een dromerig type, maar eigenlijk ben ik voortdurend bezig met wat er om me heen gebeurt. Ik pik van alles op, registreer”, legt ze uit.

Toch noemt ze haar teksten erg persoonlijk, zelfs autobiografisch, wat nog niet impliceert dat ze alles letterlijk heeft meegemaakt. Ze bedenkt gewoon liedjes met een verhaal, waar iedereen iets van zichzelf in kan herkennen. “Ik ben niet anders dan de rest. Alleen schrijf ik over mijn ervaringen vanuit mijn oogpunt. En sowieso beroep ik mij op metaforen om de werkelijkheid rondom de fictie te verdoezelen”, zegt ze daarover. “Er zijn geen leugens in mijn hoofd”, stelt Roos Rebergen in ‘Gedachten’. “Oké, misschien is dat gelogen / Maar

het zijn wél leugens die ik geloof.”

Het schrijven zelf ervaart ze als een worsteling: “In mijn hoofd is het erg rusteloos; ik ben altijd met veel dingen tegelijk bezig. Het kost me moeite de dingen te verwoorden. Bovendien is het een eenzame bezigheid. Je moet jezelf soms uitknijpen.” Dat verklaart misschien waarom achter de schijnbare luchtigheid van haar liedjes (“ik draag blote benen”) niet zelden een vorm van duisternis schuilgaat. Rebergen is een poosje in therapie geweest en probeerde haar sombere stemmingen te bestrijden met medicatie. “Ik ervaar alles heftig”, zegt ze. “Geluiden, sferen, spanningen. Vroeger moest ik altijd huilen als er ‘alles moet weg’ op een winkelruit stond. Ik vond die woorden zó ingrijpend.”

Over haar gevoeligheden en momenten van verwarring zingt ze, niet zonder zelfspot: “Het is geen excuus / Ik ben er zelf ook bij / Maar ik heb ze niet in de hand / Die hersens van mij.” Om zich even later af te vragen: “Hoe maak ik het leeg in mijn hoofd?” Elders beschouwt ze haar psychologische conditie als “buitenboord”. Zelfs in momenten van vertwijfeling gebruikt ze humor als doekje voor het bloeden (“Mijn hart is leeg komen te staan / Er is hier en daar wat onderhoud aan”).

Dat achter haar songs een fikse portie rauwheid en zwartgalligheid schuilgaat, blijkt ook uit haar cd *Kalf* (2015). De muziek mag dan troostend en zalvend klinken, de zangeres schrikt er niet voor terug

*De zangeres schrikt er niet
voor terug de confrontatie
met haar eigen wispelturigheid
aan te gaan*

de confrontatie met haar eigen wispelturigheid aan te gaan. Eén en ander uit zich in een voorliefde voor tegenstellingen, zoals “Als je gaat, hou me vast” of “Ik wil veel, ik wil niets”. In ‘Amerika’ heeft ze het zelfs over “de grootsheid die ons kleiner maakt”. Maar wat vooral opvalt, is haar nietsontziende eerlijkheid. In haar teksten formuleert ze weinig flatteuze gedachten die de meeste mensen liever onuitgesproken zouden laten, zoals “Ik denk aan jou, maar ik denk vooral aan mezelf”. De zangeres wil zich nooit beter voordoen dan ze is. “Ik schaam me nergens over”, zegt ze. “Ik gooi ook alle lelijke dingen op tafel.”

Tegelijk slaagt Roos Rebergen erin poëtisch te zijn zonder in wolligheid of abstractie te vervallen. “Al geef je weinig om de sterren, je blijft maar in de ruimte staan”, klinkt het in ‘Twijfelaar’, uit haar tweede cd *Omdat ik dat wil* (2011). “Ik praat de dingen mooier dan ze zijn”, geeft ze toe in ‘Alles draait’. Dat komt omdat ze soms last heeft van een gehavend zelfbeeld: “Mamaatje, geen loverboy wil me hebben, al leg ik er zelf een gouden ketting bij.”

Roosbeefs kwetsbaarste, meest intimistische liedjes gaan over het verlangen naar liefde van familie en vrienden. Naar eigen zeggen is Rebergen voortdurend bang niet meer aardig te worden gevonden, dus gaat ze ruzies bewust uit de weg. Toch gaat ze gebukt onder benauwde relaties. “We blijven wakker tot we over zijn”, stelt ze vast in ‘Schone schijn’. Nu eens geeft de liefde aanleiding tot sensualiteit en euforie (“Ik zit vol met verlangen net als een bonbon / Soms barst ik open en smelt op je tong”), dan weer hangt er een *unhappy end* in de lucht: “We hebben alles in ons om dit te laten mislukken.”

Roos Rebergen schreef inmiddels muziek voor een kinderfilm en maakte twee ep’s met Torre Flo-

rim van de Nederlandse rockband De Staat, vol liedjes gebaseerd op gesprekken met mensen met een verstandelijke beperking. Ze nam met André Manuel onder het pseudoniem Tjing Tjing de cd *Bang zullen ze leven* op (2016) en publiceerde de dichtbundel *Ik ben al 11 jaar geen 16 meer* (Nijgh & Van Ditmar, 2016).

Een poosje geleden emigreerde ze naar Lexington, in de Amerikaanse staat Kentucky. Wat voor invloed die verandering van biotoop op haar werk zal hebben, is nog onduidelijk. Maar haar voornaamste drijfveer, zoals ze die formuleerde op *Kalf*, zal wellicht niet zo gauw meer veranderen: “Ik wil voelen of ik voel.”

DIRK STEENHAUT

roosbeef.nl

Discografie: *Ze willen wel je hond aaien maar niet met je praten* (Excelsior, 2009), *Omdat ik dat wil* (Excelsior, 2011), *Warüm EP* (Excelsior, 2012), *Kalf* (Buffel, 2015).

NOTEN

1. DIRK STEENHAUT, ‘In de stilte tussen de woorden zit een klein gedicht. Het wonderlijke klankuniversum van Spinvis’, *Ons Erfdeel*, jg. 56 (2013), nr. 4, pp. 44-51.
2. DIRK STEENHAUT, ‘Een huis vol vreemden en een hoofd vol vrienden. De zachtmoedige wereld van zangeres Eefje de Visser’, *Ons Erfdeel*, jg. 59 (2016), nr. 3, pp. 116-118.
3. DIRK STEENHAUT, ‘Leven in het klad. De Wevelgemse americana van Het Zesde Metaal’, *Ons Erfdeel*, jg. 60 (2017), nr. 2, pp. 98-100.
4. LUTGARD MUTSAERS, ‘De fratsen van zangerschrijver André Manuel’, *Ons Erfdeel*, jg. 58 (2015), nr. 2, pp. 125-126.